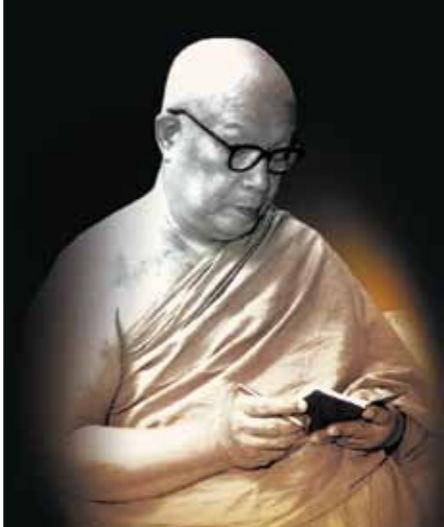

BIA

ศึกษาวิจารณ์

www.dhamma4u.com

ธรรมะใกล้มือ

ลำดับที่ ๗
ปี ๒๕๕๒

ธรรมะเล่มน้อย

เป็นหนังสือธรรมะขนาดพกพารายเดือน ๑๒ เล่ม ๑๒ เดือน เพื่อเจริญสติและแสวงหาปัญญาเบื้องต้น สำหรับผู้ไม่มีเวลาศึกษาเนื้อหาโดยละเอียด สามารถมีส่วนร่วมได้โดย

๑. ผู้ที่อ่านแล้วคิดว่าดีมีประโยชน์ โปรดส่งมอบให้แก่ผู้อื่นต่อ เปรียบดังท่านให้ทาน

๒. สนับสนุนการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มน้อยตามกำลัง

๓. เลือกจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มน้อย เพื่อเผยแผ่ในวาระต่าง ๆ เช่น งานวันขึ้นปีใหม่ งานวันเกิด งานสมรส งานเฉลิมฉลอง งานบุญ งานศพ ฯลฯ โดยสามารถเลือกเอาเฉพาะ ส่วนที่เป็นธรรมบรรยายและพิมพ์บางส่วนเพิ่มเติมได้

ธรรมะดี ๆ มีติดตัวไว้ เพื่อเจริญสติและปัญญา

ร่วมเป็นเจ้าของภาพพิมพ์ธรรมะเล่มน้อยได้ที่

หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๒๘๐๐

สัจจสารจากสวนโมกข์

ศึกษาวิจารณ์

การศึกษา คือสิ่งที่นำชีวิตของแต่ละคน จึงเป็นเหมือนสิ่งสร้างโลกไปในตัว. แต่ก็มีมนุษย์นั่นเอง เป็นผู้จัดการศึกษาให้แก่ตนเอง หรือรวมหัวกันจูงตัวเอง เข้าในบทบาทที่ว่า ตนเป็นที่พึ่งแก่ตนเอง มันจะไปกันทางไหน เป็นสิ่งที่ควรพิจารณาและวิจารณ์ดูเป็นอย่างยิ่ง.

สิ่งแรกที่สะดุดใจ ก็คือข้อที่มีกันแต่ การศึกษาชนิดที่ให้แต่ความฉลาด ไม่มีสิ่งที่ควบคุมความฉลาดเอาเสียเลยก็ว่าได้. มีความฉลาดทางสติปัญญา วิชาชีพ เทคโนโลยี และอะไรอื่นทุกอย่าง ที่ส่งเสริมการได้มาซึ่งทรัพย์และอำนาจ อันเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จตามที่กิเลสต้องการ ตามความอำนาจของเสรีภาพแห่งความเห็นแก่ตัว. มีผลทำให้จิตเดินลงต่ำในการประกอบกิจการ เศรษฐกิจ การเมือง การสังคม การสหกรณ์ มีผลทำให้เกิดสงครามร้อนเย็น ทั่วทุกหัวระแหงในโลก. ความเสียหายทางนิเวศวิทยา

การรักษาทรัพยากรของธรรมชาติ การทำลายสิ่งอันเป็นสาธารณประโยชน์ กระทั่งการคอร์ปชั่น เต็มบ้านเมือง หรือเต็มโลก มีสิ่งที่ไม่ควรจะมีขึ้นมา เช่น ยาเสพติด และโรคใหม่ๆ ที่กำลังเป็นปัญหา. เรือนจำ สถานีดำรวจ ศาล โรงพยาบาลโรคประสาทและโรคจิต ไม่ลดลง, มีแต่เพิ่มเกินกว่าส่วนแห่งการเพิ่มของพลเมือง. เรื่องทางวัตถุ เจริญจนเพื่อ อย่างที่กำลังเป็นปัญหาอยู่, ซึ่งเป็นเหตุให้ต้องหาทางเอาเปรียบ หรือแก้ไขความเสียเปรียบ ก็ตาม, อยู่ทั่วโลก.

การศึกษายังไม่สามารถกำจัด

สัญชาตญาณอย่างสัตว์ แถมจะส่งเสริม โดยไม่รู้ตัว. ไม่สามารถใช้สันติวิธีในการแก้ปัญหา, ยังต้องใช้กำลังเหมือนสัตว์ ที่ไม่มีโอกาสที่จะใช้สมอง, มีลักษณะนอนขวางทางแห่งสันติภาพ และความก้าวหน้าทางวิญญาน จึงมีความก้าวหน้าแต่ทางวัตถุ ทางกาย จนโลกเต็มไปด้วยสัตว์เศรษฐกิจ สัตว์การเมือง สัตว์สังคม ไม่มีสัตว์แห่งอารยธรรม หรืออารยชน. ความฉลาดนั้นๆ ตกเป็นทาสของประโยชน์ทางวัตถุ ซึ่งย่อมนำไปสู่การขัดแย้งช่วงชิงและนำไปสู่สงครามในที่สุด, สงครามจึงเกิดขึ้นในลักษณะที่ไม่ควรจะมี

โดยไม่คำนึงถึงศีลธรรมหรือความหมาย
แห่งศาสนา ที่ถืออยู่ร่วมกันทั้งสองฝ่ายแห่ง
คู่สงคราม.

ข้อนี้ ทำให้สัตว์แห่งโลกยุคใหม่ มี
ลักษณะร้ายกาจและมีอันตราย ยิ่งกว่าสัตว์
โลกยุคดึกดำบรรพ์อย่างที่จะเปรียบเทียบไม่ได้.
คนป่ายุคโน้น มีแ่งที่จะหัวเราะเยาะสัตว์ผู้
เจริญแล้วแห่งยุคนี้ หลายร้อยหลายพันอย่าง
ในข้อที่ว่ายิ่งเจริญยิ่งยุ่งยิ่งไร้สันติภาพ จนมี
กันแต่วิกฤตกาลถาวร. ยังมีไฟฟ้าใช้ จิตใจ
ยังมีดมนท์, ยังมีน้ำแข็งกิน จิตใจยิ่ง
ร้อนรนกว่าแต่ก่อน, ยังมีคมนาคมสะดวก

ยังเต็มไปด้วยการจับปล้น จับยึด และอุบัติเหตุ.

เรามีกันแต่การศึกษาที่ส่งเสริมความเห็นแก่ตัว โดยไม่รู้สึกรู้สียง, เพราะมันเป็นการศึกษาที่จัดโดยผู้เห็นแก่ตัว. นั่นก็เป็นเพราะมีแต่การศึกษาที่ทำให้ฉลาด โดยไม่มีส่วนที่ควบคุมความฉลาด ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น, ซึ่งจัดกันจนลืมการควบคุมความเห็นแก่ตัว. ข้อนี้ทำให้กล่าวได้ว่าความเห็นแก่ตัว เป็นผู้จัดการศึกษา. จัดไปๆ ก็มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น จนคิดรวมพวกแล้วแย่งกันครองโลก. ความเห็นแก่ตัวทำให้ระบอบประชาธิปไตย กลายเป็น

ระบอบอันตราย คือมีเสรีภาพในการที่จะใช้
 ความเห็นแก่ตัวเพื่อประโยชน์ของตนเอง. ที่
 เห็นได้ง่าย ๆ เช่นเมื่อประชาชนเห็นแก่ตัว เขา
 ก็เลือกได้ผู้แทนที่เห็นแก่ตัว ไปประกอบกัน
 เป็นสภาแห่งผู้เห็นแก่ตัว, สภาเช่นนี้ ก็ตั้ง
 ได้แต่รัฐบาลของผู้เห็นแก่ตัว; แล้วอะไรจะ
 เกิดขึ้น ขอให้ลองคิดดูเอง.

ความเห็นแก่ตัว เป็นภัยแก่ระบอบ
 ประชาธิปไตยที่มีอยู่แล้ว, ทำให้อ่อนแอ
 โงงเงนผูกרוןล้มลงไม่ทันรู้ หรือเต็มไปด้วย
 ด้วยปัญหาขัดแย้ง หรือพรรคฝ่ายค้านที่ทำ
 ไปด้วยความเห็นแก่ตัวอย่างหลับหูหลับตา.

เพราะระบอบประชาธิปไตย มันไม่ใช่
ระบอบสำหรับผู้ยังเห็นแก่ตัว, แต่มันเป็น
ระบอบสำหรับผู้มีการศึกษาเจริญแล้วพอ
สมควร ที่จะไม่เห็นแก่ตัว. เอาระบอบ
ประชาธิปไตยมาขึ้นให้แก่สังคมที่มีการ
ศึกษาไม่เจริญพอ ก็เท่ากับเอาอาวุธมาให้ใช้
เชือดคอตนเอง. หรือถ้าจะมองไปในแง่ว่า
เพื่อให้เขาก้าวหน้า แต่ก็ไม่มีใครในหมู่ผู้
เห็นแก่ตัว จะจัดการให้มีผลเช่นนั้นได้,
นอกจากรีบจัดการศึกษา ชนิดที่ควบคุม
ความฉลาดที่นำไปสู่ความเห็นแก่ตัว, หรือ
ทำให้มีความฉลาดที่แท้จริง ก็คือฉลาดอย่าง

ไม่เห็นแก่ตัวอีกนั่นเอง.

สรุปความว่า การศึกษาที่ไม่มีการควบคุมความฉลาดนั้น เป็นภัยแก่ระบอบประชาธิปไตย, หรืออีกทางหนึ่งก็คือ ทำให้ระบอบประชาธิปไตยนั้นแหละ กลายเป็นพิษภัยขึ้นมา โดยไม่รู้สึกรู้สีกตัว. นำสงสารระบอบประชาธิปไตยที่งอกงามขึ้นมาในโลกไม่ได้ ก็เพราะการศึกษาที่ไม่มีผลในทางกำจัดความเห็นแก่ตัว.

เรามี การศึกษาที่เรียนอย่างเดียวกัน ทั้งชายและหญิง. การทำเช่นนี้ ผิดหลักธรรมชาติ และเป็นอันตรายต่อการพัฒนา

มนุษย์. พูดย่ออย่างอุปมาถือว่า ทำให้โลกมีแต่
 กะเทย, ไม่มีหญิงไม่มีชาย, ไม่มีพ่อไม่มี
 แม่. จงพิจารณาดูที่ร่างกายที่พระเจ้าหรือ
 ธรรมชาติสร้างมา, โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้
 หญิงมีหน้าที่ตั้งครรภ์และคลอดบุตร ผู้ชาย
 มีหน้าที่เลี้ยงดูครอบครัวในลักษณะเป็นคู่
 สหกรณ์, มีผล ทำให้ไม่สูญพันธุ์ และมี
 พันธุ์ที่พัฒนาสูงขึ้นไปอย่างน่าพอใจ. ต่าง
 ฝ่ายต่างสามารถ ไม่บกพร่องในหน้าที่ของ
 ตน ๆ มนุษย์ก็มีภาวะสูงขึ้นอย่างไม่มีปัญหา,
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการแย่งงานกันทำ
 ในหน้าที่อย่างเดียวกัน. ต้องสอบไล่แข่งขัน

แย่งชิงกัน อย่างพิศตรมชาติ ไม่น่าจะมี.

ผู้หญิง ต้องมีหน้าที่สร้างบุตรที่ดีที่สุด
สำหรับจะเป็นพลโลกที่ดี, ผู้ชายรับภาระ
เลี้ยงดูทั้งหมด โดยผู้หญิงไม่ต้องออกไป
ทำงานนอกบ้าน, หรือถ้าจะมีงานทำ ก็
ทำได้ที่บ้านพร้อมกับการดูแลบรมลูก โดย
เห็นว่าเป็นงานที่มีเกียรติอย่างยิ่ง ในการ
สร้างมนุษย์ที่ดี. บัดนี้เด็ก ๆ โตขึ้นโดยไม่รู้
จักทิศทาง และความพร้อมที่จะเป็นมนุษย์
ที่สมบูรณ์ เพราะถูกสร้างพื้นฐานขึ้นมา
โดยคนใช้ หรือผู้ที่ไม่มีความรู้และความรัก
อันแท้จริง, โตขึ้นอย่างเครื่องจักร ไม่มี

พื้นฐานแห่งศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ดี.
 ผู้หญิงควรได้รับการศึกษาชั้นเลิศ สำหรับ
 จะเป็นแม่ชั้นเลิศ, และไม่ควรน้อยเนื้อ
 ดำใจว่าเป็นงานอันไร้เกียรติ เพราะหลงบูชา
 ลัทธิสิทธิมนุษยชนชนิดลัทธิลัทธิตา ในข้อ
 ที่ว่า มนุษย์เกิดมาทำไมกันแน่.

เมื่อหญิงและชายทำหน้าที่อย่างเดียวกัน
 โลกนี้ก็ไม่มีการมีหญิง ไม่มีพ่อมีแม่ที่ถูก
 ต้องตามความหมาย, นั่นก็คือมีแต่กะเทย
 ที่ลัทธิตาต่อหน้าที่ของตน ๆ. ขอให้มึ
 ระเบียนวัฒนธรรมและการศึกษา ที่สร้าง
 ความเป็นหญิงและความเป็นชายอย่างสมบูรณ์

ชายมีสมรรถนะสูงสุดอย่างชาย หญิงมีสมรรถนะสูงสุดอย่างหญิง รวมกันเข้าเป็นคน ๆ เดียวกัน ทำหน้าที่ของมนุษย์ สมตามความหมายของคำคำนี้, มนุษย์คือสัตว์มีใจสูงอยู่เหนือปัญหา และการสร้างปัญหา หรือการขุดหลุมฝังตัวเอง.

ยุคนี้ เรามีการศึกษาที่แยกตัวออกจากศาสนา เพราะเห็นศาสนาเป็นเครื่องถ่วงความเจริญทางวัตถุ ในยุคที่บูชาวัตถุ การศึกษาจึงไม่มีการพันเกี่ยวกับศาสนาอีกต่อไป. ชาวตะวันตกเขาทำก่อน เราตามกันเขาโดยขาดความรู้จักตัวเอง และสิ่งที่เรียกว่าศาสนา

อย่างเพียงพอ. ถือเสียดายที่ใครอยากรู้ศาสนา ก็หาเรียนเอาเอง ซึ่งมันเป็นไปได้ยาก และไม่มีรากฐานอันเพียงพอ. ข้อนี้ทำให้ยุวชน ไม่มีสิ่งยึดหน่วงจิตใจอย่างแน่นแฟ้น เป็นพื้นฐานที่มั่นคง และทำให้ไม่มีการสัมพันธ์กับวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องมีศาสนาเป็นแกนใน, หรือมิฉะนั้น เราก็ต้องมีวัฒนธรรมในรูปแบบอื่น ซึ่งไม่อาจใช้เป็นที่พักพิงได้เลย. เราน่าจะดึงศาสนามาให้สัมพันธ์กันกับการศึกษาชนิดที่เรียกว่า พันเถลียวกันไป จะปลอดภัยกว่า.

เรามีแต่การศึกษาสำเร็จรูป ที่อัด

เข้าไปจากภายนอก ภายใต้อิทธิพลของ
 เหตุปัจจัยภายนอก ซึ่งมีวัตถุเป็นหลัก.
 พุทธศาสนา มีการศึกษาที่สะท้อนออกมา
 จากของจริงในภายใน, เพราะมีจิตเป็นหลัก
 โดยมีการดูตัวเอง ด้วยตนเองในภายใน, ครั้น
 ดูตัวเองแล้ว ก็เห็นตัวเอง แล้วรู้จักตัวเอง
 ว่าคืออะไร มีปัญหาอย่างไร มีเหตุปัจจัย
 อย่างไร จึงมีความรู้ที่จะจัดการกับตัวเอง
 อย่างถูกต้องและสมบูรณ์.

อีกทางหนึ่ง เราให้เรียนเรื่องภายนอก
 มากเกินไป, เด็ก ๆ ถูกบังคับให้ศึกษาและ
 ท่องจำข้อมูลต่างๆทั่วโลก โดยที่ไม่รู้ว่าบิดา

มารดาคืออะไร มีบุญคุณอย่างไร ลูก ๆ มีหน้าที่อย่างไรต่อบิดามารดา. ข้อนี้ เป็นเอา มากถึงกับว่า เรียนจบมีปริญญายาวเป็นหาง แล้ว ก็ยังตอบไม่ได้ ว่าบิดามารดามีพระคุณ อย่างไม่อยู่นั่นเอง, แถมไม่อยากจะรู้เสียอีก ด้วย. ควรจัดให้เด็ก ๆ ได้ตั้งต้นศึกษาเรื่อง ในตัว ในครอบครัว ในประเทศ ไม่น้อยกว่า เรื่องนอกตัว. ให้รู้เรื่องจิต และกิเลสกัน เสียตั้งแต่ยังเด็ก เป็นพื้นฐานแห่งความรู้ ภายนอก สามารถเผชิญกับปัญหาภายนอก ได้อย่างเพียงพอ.

การศึกษาที่มีแต่ทางทฤษฎีหรือเรื่อง

พูดในห้องเรียนที่ไม่มีการฝึกฝนอบรม ให้มีการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจอย่างเพียงพอ. ไม่มีการสร้างเด็กให้เป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา ศิษย์ที่ดีของครูบาอาจารย์ เพื่อนที่ดีของเพื่อน สำหรับจะเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และสาวกที่ดีของศาสนา. เด็กจบมัธยมบริบูรณ์หลายโรงเรียนรวมกันเริ่มการศึกษาที่สูงขึ้นไป มีพิธีรับน้องใหม่อย่างป่าเถื่อน จนตายไปคนหนึ่ง. นี่แสดงผลของการศึกษาที่กำลังมืออยู่ได้ดี.

เราต้องมีตัวการปฏิบัตินั้นแหละเป็นตัวการศึกษา เช่นเดียวกับในพุทธศาสนา มี

ตัวการปฏิบัติศีล-สมาธิ-ปัญญา เป็นตัวการ
 ศึกษา. มีตัวการปฏิบัติ เป็นตัวการศึกษา
 จึงจะมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ แล้ว
 ออกมาทางกายและวาจา. เรามีแต่การ
 ศึกษาที่จดลงสมุดมากเกินไป กว่าที่จะมีอยู่
 ที่เนื้อที่ตัวของเด็ก เราจึงไม่อาจสร้างบุตรที่
 ดีของบิดามารดา ศิษย์ที่ดีของครูบาอาจารย์
 เพื่อนที่ดีของเพื่อน ซึ่งไม่มีทางที่จะมี
 ผลเมืองที่ดีของชาติ และสาวกที่ดีของศาสนา
 อันเป็นความมั่นคงของชาติไทย อันเป็น
 ป้อมปราการแห่งพุทธศาสนา.

การศึกษาที่ไม่ควรขยายแต่มีการ

ปรับปรุง คือการศึกษาชนิดที่กำลังมีอยู่. การศึกษาที่ให้แต่ความฉลาดไม่มีการควบคุมความฉลาด มีแต่เพิ่มความเห็นแก่ตัว ไม่มีผลเป็นการลดจำนวนคุก โรงพัก ตำรวจ ศาล โรงพยาบาลโรคประสาท โรงพยาบาลโรคจิต เหล่านี้ ไม่ควรขยาย ไม่ต้องขยาย, หากแต่ต้องปรับปรุงให้มีผลตรงกันข้าม และเป็นที่น่าพอใจ คือทำให้คนมีจิตใจสูง สมกับความหมายของคำว่ามนุษย์, ไม่สร้างปัญหาให้แก่ตัวเองและสังคม. การขยายที่เพิ่มแต่ปริมาณ ส่วนคุณภาพลดลงนั้นไม่เป็นการขยาย แต่เป็นการยุบตัวเองเสียมากกว่า. ทุก

คนชอบคำว่าขยาย โดยไม่คำนึงถึง การขยายที่มีผลเป็นไปในทางร้ายซ่อนอยู่โดยไม่รู้สีกตัว.

ในที่สุด ก็พอจะสรุปความได้ว่า การศึกษาของเรา อยู่ในฐานะที่ควรได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมแก่สถานะของประเทศไทย ซึ่งเป็นเมืองพุทธ, เพื่อพุทธศาสนาตั้งอยู่ในประเทศที่มีศาสนิกอันเหมาะสม คือสามารถเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน แท้จริงสมความหมายของคำว่าพุทธะ. ไม่เป็นวัตถุนิยม ไม่เป็นจิตนิยม หากเป็นธรรมนิยม คือมีความ

ถูกต้อง ทั้งทางวัตถุและทางจิต อย่างครบ
ถ้วน, จึงขอเสนอการวิจารณ์ ดังข้อความ
ตามที่กล่าวมา.

โมกขพลาราม

๒๙ มี.ค. ๓๑

ศึกษากันทำอะไร?

โลกยุคนี้ มีศึกษา กันทำไหน
 ยุวชน รุ่นใหม่ ได้คลุ้มคลั่ง
 บ้างติดยา เสพติด เป็นติดตั้ง
 บ้างก็ฟัง หัวสูม ลุ่มหลงกาม.

บ้างดูหมิ่น พ่อแม่ ไม่มีคุณ
 บ้างก็เห็น เรื่องบุญ เป็นเรื่องพลาถม
 บ้างลุ่มหลง love free เป็นดั่งม
 บ้างประณาม ศาสนา ว่าบ้าบอ.

บ้างไปเป็น ฮิปปี มีหลายชนิด
 บ้างทวงอิส- ระพัน จนเหลือขอ
 บ้างที่มี ดีกรีมาก โสภฮากพอ
 โลกเราหนอ ให้ศึกษา กันทำอะไร ฯ

ธรรมะใกล้มือ

- สมัครรับ SMS ข้อธรรมฟรี เฉพาะเครือข่าย AIS
กด *455233300 แล้วกดโทรออก
- ธรรมะ “Twitter” ที่ www.twitter.com/buddhadasa
- ธรรมะดีดี (D³) รับ “ข้อธรรม” และ “เสียงธรรม”
www.facebook.com/buddhadasaarchives
www.facebook.com/book.bia
www.dhamma4u.com
www.bia.or.th
www.life-brary.com
- แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน ทั้ง iOS และ Android
 - BIA Dhamma eTravel : เที่ยวทั่วไทยให้ถึงธรรม
เปิดพื้นที่ธรรมในหัวใจสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมมือใหม่
 - BIA Meditation : สงบจิต พินิจ ภาวนา
สัมผัสสมาธิกับการดับเสียงธรรมชาติ

ธรรมะในสวน ตักบาตรเดือนเกิด

- ทุกวันอาทิตย์แรกของเดือน ที่สวนโมกข์กรุงเทพ
- บูชาพระรัตนตรัย รับศีล และฟังธรรม ตักบาตรแบบครั้ง
พุทธกาล แล้วร่วมกรวดน้ำแผ่เมตตา ร่วมกินข้าวกันบาตร
- เจริญสติภาวนา และกิจกรรมมหรสพเพื่อปัญญา

มหาวิทยาลัยกรุงเทพอินเตอร์เนชันนัล

หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

เป็นที่รวบรวม ดูแล รักษาและจัดระบบบริการการศึกษา ค้นคว้า เอกสารต้นฉบับและสื่อการศึกษาการเผยแพร่ต่างๆของท่านพุทธทาส ตลอดจนการให้บริการ ร่วมมือสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้าวิจัย พัฒนาเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านศาสนธรรม การจัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างสติปัญญาและจิตใจ ให้เจริญเติบโตจนกล้าแข็งในความ ถูกต้องและดีงามอย่างริ้นรมย์ จนสามารถเป็นผู้ที่อยู่เย็นและเป็น ประโยชน์ยิ่งๆขึ้น

BIA

www.bia.or.th